

5776

Torah from Around the World

Het Goddelijke attribuut van chesed (liefde en goedheid) zei: „Zolang Awraham er was, had ik niets te doen, want hij deed mijn werk in mijn plaats.” Sefer HaBahir

Sjabbat 9 januari 2016 / 21 tewel 5776, Sjemot, Sjemot-Exodus 6:2 – 9:35

Tanach, blz.118 - 126

Haftara: I Sjemoeël 6:1 – 16

Tanach: blz. 548 - 550

Commentaar: rabbijn Jonathan Sacks, oud-opperrabbijn van de Gemenebest

Vertaling: Tamarah Benima

[Het Engelse origineel](#)

Vallen en opstaan

In eerste instantie lijkt de missie van Mosjé succesvol. Hij was bevreesd dat het volk hem niet zou geloven, maar God heeft hem tekenen gegeven om te laten zien en zijn broer Aharon spreekt namens hem. Mosjé „verrichtte de tekens voor de ogen van het volk. Het volk geloofde; en toen zij hoorden dat de Eeuwige aan de kinderen Israëls gedacht had, en hun ellende had gezien, bogen zij zich en wierpen zij zich neer.” (Sjemot/Exodus 4:30-31)

Maar daarna liepen de dingen verkeerd, en dat bleef zo. De eerste keer dat Mosjé voor de Farao verschijnt, verloopt desastreus. De Farao weigert om God te erkennen. Hij verwerpt het verzoek van Mosjé om het volk naar de wildernis te laten reizen. Hij zorgt ervoor dat het leven van de Jisraëlieten nog slechter wordt. Zij moeten nog steeds hetzelfde aantal tichelstenen produceren, maar nu moeten ze ook zelf het stro daarvoor zoeken en verzamelen.

Het volk keert zich tegen Mosjé en Aharon. „’Moge de Eeuwige op u neer kijken en u hiervoor straffen,’ zeiden de mensen tegen hen. ‘U hebt ons bij de Farao en zijn dienaren een slechte naam bezorgd. U hebt ze een zwaard in handen gegeven om ons te doden.’” (Sjemot 5:21)

Mosjé en Aharon keren terug naar de Farao en stellen hun verzoek opnieuw. Zij voeren een teken uit – een staf veranderen zij in een slang – maar de Farao is niet onder de indruk. Zijn eigen magiërs kunnen hetzelfde doen. Vervolgens brengen zij de eerste van de plagen tot stand, maar opnieuw is de Farao niet geraakt. Hij zal de Jisraëlieten niet laten gaan. Zo gaat het verder, negen keer. Mosjé doet alles wat in zijn macht is, maar niets maakt een verschil. De Jisraëlieten zijn nog steeds slaven.

We voelen de druk waaronder Mosjé staat. Na de eerste tegenslag, die plaatsvond aan het einde van de sidra van vorige week, richt hij zich tot God en uit een bittere klacht: „Mijn Heer, waarom laat U het dit volk zo slecht gaan? Waartoe hebt U mij gezonden? Sinds ik naar de Farao ben gegaan om uit Uw naam te spreken, behandelt hij dit volk nog slechter, en U hebt uw volk niet gered.” (Sjemot 5:22-23)

In de sidra van deze week zegt hij, ook al verzekert God hem dat hij uiteindelijk succesvol zal zijn: „Als de Jisraëlieten niet naar mij luisteren, waarom zou de Farao dan naar mij luisteren, ik heb immers onbesneden lippen (kom moeilijk uit mijn woorden, red.)?” (Sjemot 6:12).

De boodschap hier is een blijvende. Leiding geven, zelfs op het hoogste niveau, wordt vaak gekenmerkt door falen. De eerste Impressionisten moesten hun eigen tentoonstelling organiseren omdat hun werk werd afgewezen door de Parijse kunstsalons. De eerste uitvoering van Stravinsky’s Rites of Spring veroorzaakte een opstootje, gedurende de hele uitvoering schreeuwde het publiek ‘boe’. Van Gogh verkocht tijdens zijn leven slechts één schilderij, ondanks het feit dat zijn broer Theo een kunsthandelaar was.

Zo gaat dat met leiders. Lincoln zag zich geconfronteerd met een oneindige hoeveelheid tegenslagen tijdens de Burgeroorlog. Hij was een figuur die diepe tegenstellingen opriep, tijdens zijn leven werd hij door velen gehaat. Gandhi slaagde er niet in zijn droom om de moslims en de hindoes te verenigen in één enkele natie te verwerkelijken. Nelson Mandela bracht 22 jaar in de gevangenis door, op beschuldiging van hoogverraad; hij werd beschouwd als iemand die tot geweld aanzette. Churchill werd in de jaren ’30 beschouwd als iemand die

er niet meer toe deed in de politiek, en zelfs na zijn heroïsche leiding tijdens de Tweede Wereldoorlog, verloor hij de eerste Algemene Verkiezingen na de oorlog en moest het ambt verlaten. Pas achteraf zien de helden er als helden uit en de vele tegenslagen op hun pad blijken de opstapstenen te zijn op hun weg naar de overwinning.

Op elk gebied, hoog, laag, heilig of seculier worden de leiders niet getest door hun succes, maar door hun falen. Men kan soms zelfs te gemakkelijk slagen. De voorwaarden kunnen te gunstig zijn. Het economische of politieke klimaat te goed, net als de persoonlijke omstandigheden. Wanneer er een economische opbloei is, gaat het de meeste bedrijven voor de wind. In de eerste maanden na een algemene verkiezing, hangt het charisma van de overwinning nog om de succesvolle leider heen. In het eerste jaar zijn de meeste huwelijken gelukkig. Men heeft geen speciale vaardigheden nodig om in goede tijden te slagen.

Totdat het klimaat verandert. En uiteindelijk gebeurt dat altijd. Dat is wanneer veel bedrijven, politici en huwelijken op de klippen lopen. Er zijn periodes waarin zelfs de grootste personen struikelen. Op zulke momenten wordt het karakter beproefd. De mensen met grootheid zijn degenen die nooit falen. Zij zijn degenen die het falen overleven, die doorgaan, die weigeren verslagen te zijn, die nooit opgeven en nooit buigen. Zij blijven proberen. Zij leren van elke fout. Voor hen is falen een mogelijkheid om te leren. En door elke weigering om zich gewonnen te geven, worden zij sterker, wijzer en meer vastbesloten. Dat is het verhaal van het leven van Mosjé in de sidra van vorige week en in de sidra van deze week.

Jim Collins, een van de grote schrijvers over leiderschap, heeft het goed geformuleerd: „De handtekening van de waarlijk groten versus degenen die slechts succesvol zijn is niet dat zij moeilijkheden hebben ondervonden, maar het vermogen om weer op te staan na tegenslagen, zelfs na alles vernielende catastrofes – sterker te zijn dan daarvoor. (...) Het pad weg uit de duisternis begint met deze onwaarschijnlijk volhardende individuen die door hun aard niet in staat zijn tot capitulatie. Het is een ding om een onthutsende nederlaag te lijden (...) het is iets heel anders om de waarden en doelstellingen op te geven die de langdurige strijd de moeite waard maken. Falen is niet zo zeer een fysieke aangelegenheid, maar een mentale staat; succes bestaat eruit te vallen, en dan toch nog een keer op te staan, steeds weer opnieuw.”

Rabbi Jitschak Hutner heeft ooit een zeer krachtige brief geschreven aan een leerling die ontmoedigd was geraakt omdat hij de Talmoed niet onder de knie kreeg: „Een onvolkomenheid waaronder velen van ons lijden is dat we focussen op de hoge prestaties van

grote mensen; we bespreken hoe zij dit of dat gebied volkomen beheersen, maar we laten de innerlijke strijd die in hen heeft gewoed weg. Iemand die luistert zou de indruk kunnen krijgen dat deze individuen rechtstreeks uit het hoofd van hun schepper tot een staat van perfectie zijn gekomen (...). Het gevolg hiervan is dat, als een ambitieuze, gedreven, enthousiaste jonge man op obstakels stuit, hij valt, in elkaar duikt en denkt dat hij niet waardig is om „te worden gepland in het huis van God...”.

Maar weet, mijn goede vriend, dat jouw ziel niet geworteld is in de rust van de goede neiging, maar in de strijd voor de goede neiging... De Engelse uitdrukking: ‘Verlies de strijd en win de oorlog’ is hier van toepassing. Je zult zeker struikelen, en nog eens struiken, en in vele gevechten zul je uitgeschakeld worden. Ik beloof je echter, dat na het verliezen van de veldslagen je uit de oorlog tevoorschijn zult komen met de laurierbladeren van de overwinning op jouw hoofd. (...) De meest wijze van de mensen zei: ‘Want zevenmaal zal een rechtvaardige vallen en staat hij weer op’ (Misjlé/Spreuken 24:16). Dwazen geloven dat het vers ons bedoelt te leren dat de rechtvaardige zeven maal valt en dan, desondanks, weer opstaat. Maar degenen die kennis hebben zijn zich ervan bewust dat het wezenlijke van het opstaan van de rechtvaardige is dat hij opstaat *juist vanwege* de zeven keer dat hij is gevallen.”

Het punt dat rabbijn Hutner maakt is dat *grootsheid niet kan worden bereikt zonder falen*. Er zijn hoogten die je niet kunt beklimmen tenzij je eerst gevallen bent.

Jarenlang stond er op mijn bureau een citaat van Calvin Coolidge, dat mij gestuurd was door een vriend die wist hoe gemakkelijk je ontmoedigd kunt raken. „Niets in deze wereld kan een vervanging zijn voor volharding. Talent niet: er is niets meer voorkomend dan mensen met talent die onsuccesvol zijn; het niet erkende genie is bijna een manier van spreken. Onderwijs niet: de wereld is vol met goed opgeleide mensen zonder waarde. Alleen volharding en vastbeslotenheid zijn almachtig.” Ik zou alleen willen toevoegen: „En sejata diSjemaja, de hulp van de Hemel.” God verliest nooit zijn vertrouwen in ons, zelfs als we soms het vertrouwen in onszelf verliezen.

Het meest uitmuntende rolmodel is Mosjé die, ondanks alle tegenslagen die in de sidrot van vorige week en deze week zijn opgetekend, uiteindelijk de man werd van wie er is gezegd „120 jaar oud werd hij. Tot het laatst toe waren zijn krachten niet afgenomen terwijl zijn ogen waren verzwakt.” (Deut. 34:7)

Verliezen, uitstel en teleurstellingen doen pijn. Zij deden zelfs Mosjé pijn. Dus als er tijden zijn dat ook wij ons ontmoedigd en gedemoraliseerd voelen, is het belangrijk om te bedenken dat zelfs de grootste mensen faalden. Wat hen groot maakte, is dat zij doorgingen. De weg naar succes gaat door vele dalen van falen. Een andere weg bestaat er niet.

Bibliografie:

Jim Collins, *How the mighty fall: and why some companies never give in*, New York, Harper Collins, 2009, blz. 123.

Rabbi Yitzhak Hutner, *Iggerot u-Ketavim*, 1998, no. 128, blz. 217-18.